

Príhovor RNDr. Miroslava Eliáša pri príležitosti otvorenia múzea Forgách de Ghýmes

Stála expozícia pozostáva zo štyroch miestností.

Prvá miestnosť má národopisný charakter a predstavuje zariadenie čistej – prednej izby, aké kedysi bývali v tunajších ľudových domoch. Teda predstavuje bytovú kultúru miestneho obyvateľstva v minulosti. Tu vynikajú najmä ľudové textilie a odev Jelenčanov.

Druhá miestnosť – 1. Forgáčovská vás v komplexnosti oboznámi so samotným rodom – na základe spracovanej genealógie, histórie hradu Gýmeš, ktorý bol ich hlavným a najstarším rodovým sídlom, nechýba tu armáles – erbová listina, a mapa Slovenska, kde sú vyznačené a vyobrazené Forgáčovské sídla – hrady a kaštiele, ale i kostoly, ktoré postavili. Pod portrétom Andreja I., zakladateľa rodu v 13. storočí sú vo vitríne archeologické nálezy z hradu Gýmeš. V tejto miestnosti je aj podobizeň Šimona I. Forgácha, jedného z najchýrnejších bojovníkov proti Turkom, portréty jeho dvoch synov: Žigmunda II., ktorý ako jediný z rodu dosiahol titul palatína a Františka IV. nitrianskeho biskupa, ktorý neskôr ako jediný z rodu bol ostrihomským arcibiskupom a kardinálom. Práve on na začiatku 17. storočia kúpil na vtedajšom okraji Bratislavy od mešťanov pozemok, na ktorom zriadil ovocnú a okrasnú záhradu, postavil malé letné arcibiskupské sídlo a zriadil významnú kníhtlačiareň. Jeho nasledovníci postavili na tomto mieste veľkolepý arcibiskupský palác, v ktorom dnes sídli Úrad vlády SR.

Prejdeme do druhej miestnosti, kde sa historicky odrazíme od portrétu Žigmundovho syna Adama I. Z dejín je známy ako novozámocký kapitán a víťaz v bitke proti Turkom pri neďalekých Veľkých Vozokanoch v r. 1652. Táto miestnosť predstavuje silu a bojovnosť Forgáčovcov. Sú tu obrazy Adamových vnukov – dvoch bratov generála Františka a Ignáca Forgácha, ktorí sa vyznamenali vo vojenských službách u Márie Terézie. Ignác ako jediný z rodu dosiahol najvyššiu vojenskú hodnosť – poľného maršala. Sú tu obrazy Adamových pra – pra – vnukov – bratov Alexandra a Antona, ktorí pôsobili v službách cisára Františka Jozefa. Obzvlášť treba spomenúť aj výnimočný obraz grófa Mikuláša XI. Forgácha, v ktorého živote mala šťastná sedmička svoj význam. V roku 1777 ho Mária Terézia ustanovila za Nitrianskeho župana, čo bol významný historický medzník. Práve on dal postaviť budovu župného úradu v Nitre, ktorá s neskoršími prestavbami stojí dodnes a je sídlom predsedu Nitrianskeho samosprávneho kraja. Aby sme však nezabudli na ženy z rodu Forgáčovcov, v tejto miestnosti je takmer v životnej veľkosti celý portrét Márie Forgáčovej, dcéry košického kapitána Mikuláša VII. Forgácha. Mária bola manželkou trenčianskeho a liptovského župana Juraja Iľesházyho v 17. storočí.

A prejdeme do záverečnej – tretej Forgáčovskej miestnosti, ktorá svojim obsahom symbolizuje a pripomína akúsi vznešenosť, pôvab a majestát Forgáčovcov. Už len preto, že sú tu portréty troch cirkevných hodnostárov. Biskupa Pavla IV. a Pavla V., ktorí postavili tento kaštieľ, tunajší kostol

a rekonštruovali hrad Gýmeš ako pamätník rodovej slávy. Ďalším hodnostárom Augustín Forgách, ktorý v korunovačnom sprievode cisára Františka Jozefa a Sissi v Budíne niesol apoštolský – cyrilometodský – dvojramenný kríž. Uvidíte to aj na vyobrazení dobovej rytiny. Augustín ako jediný z Forgáčovcov bol nositeľom rádu maltézskeho rytierov. V tejto poslednej miestnosti nechýba ani Karol Forgách so svojimi obľúbenými muflónmi a na približne dvadsiatich reprodukovanych fotografiách sa oboznámite s Forgáčovcami žijúcimi v 19. a 20. storočí.

Je veľké množstvo zaujímavých údajov a prekvapivých faktov, o ktorých sa viac dočítate v sprievodných textoch v expozícii.